2024 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLLÜ

HAN KANG

Işık ve İp

APRİL

© 2026 APRIL Yayıncılık
빛과 실 © Han Kang

Yayın No: 250
1. Baskı: Haziran, 2026
ISBN: 978-625-6756-21-2

Yayın Yönetmeni: K. Egemen İpek
Koreceden Çeviren: Göksel Türközü
Editörler: Eser Demirkan, Nazlı Berivan Ak
Son Okuma: Yaz Özpalabıyıklar
Kapak Tasarım: Tahir Berk Yılmaz
İç Tasarım: adensered.com

Baskı: Çınar Matbaacılık ve Yay. San. Tic. Ltd. Şti.
Sertifika no: 45103

Bu kitabın yayın hakları Rogers, Coleridge & White Ltd aracılığıyla alınmıştır.

This book is published with the support of the Literature Translation Institute of Korea (LTI Korea).

© Bu kitabın baskısından 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Yasası Hükümleri gereğince alıntı yapılamaz, fotokopi yöntemiyle çoğaltılamaz, resim, şekil, şema, grafik vb yayınevinin izni olmadan kopya edilemez.

APRIL Yayıncılık
Tarık Zafer Tunaya Sokak
21/3 Gümüşsuyu-Beyoğlu-İstanbul
Tel: (00 90) 212 252 94 38
www.aprilyayincilik.com
bilgi@aprilyayincilik.com

2024 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLLÜ

HAN KANG

Işık ve İp

Korece Aslından Çeviren: Göksel Türközü

APRİL

İÇİNDEKİLER

IŞIK VE İP • 7
EN KARANLIK GECEDE BİLE • 23
YAYIMLANDIKTAN SONRA • 27
KÜÇÜK ÇAY FİNCANI • 41

PALTO VE BEN • 45
KUZEYE BAKAN ODA • 48
(ACIYA DAİR MEDİTASYON) • 49
SES(LER) • 51
MİNİCİK KAR TANESİ • 60

KUZEYE BAKAN BAHÇE • 63
BAHÇE GÜNLÜĞÜ • 71
DAHA FAZLA HAYATA TUTUNDUKTAN SONRA • 135

IŞIK VE İP

Geçen yılın ocak ayında taşınmak için depoyu düzenlerken karşıma eski bir ayakkabı kutusu çıktı. Açıp bakınca ergenlik çağında yazdığım birkaç günlük olduğunu gördüm. O dağınık günlüklerin arasında, kapağında kurşunkalemle "Şiir Derlemesi" yazan, ikiye katlanmış kâğıtları ortadan zımbalayarak yapılmış ince bir defter de vardı. A5 boyutunda beş teksir kâğıdı ortadan katlanıp zımbalanarak yapılmış ufacık kitapçık. Başlığın altında eciş bücüş çizilmiş iki çizgi vardı. Sol taraftan itibaren yukarıya doğru çıkan altı basamak biçiminde bir çizgi ile aşağı doğru inen yedi basamak biçiminde bir çizgi. Bu bir tür kapak tasarımı mıydı acaba? Yoksa öylesine bir karalamadan mı ibaretti? Kitapçığın arka kapağında kurşunkalemle adım ve 1979 tarihi yazılıydı. İç sayfalarda aynı kurşunkalemle tane tane yazılmış sekiz şiir vardı. Her sayfanın altında ayrı ayrı tarihler kronolojik olarak yazıyordu. Sekiz yaşındaki bir çocuğa yaraşır biçimdeki masum ve acemi dizeler arasından nisan tarihli bir şiir gözüme çarptı. Şu iki dizeyle başlayan bir şiir:

Aşk nerededir ki?
Pıt pıt atan şu kalbimin içinde tabii ki.

Aşk nedir ki?
Kalplerimizi birbirine bağlayan altın ip tabii ki.

Kırk küsur seneyi bir anda aşıp bu kitapçığı yaptığım öğleden sonrayı hatırlamam işte tam o andı. Tepesine dolma kalem kapağı takılmış kısacık bir kurşunkalem, silgi kırıntıları ve babamın odasından gizlice aldığım büyük, metal zımba. Yakında Seul'e taşınacağımızı öğrenmemin ardından, o güne kadar artık kâğıtlara, defterlere, soru bankalarının kenar boşluklarına ve günlüğümün orasına burasına karaladığım şiirleri ayıklayıp bir araya getirmek fikri aklıma geldi. Bir de o "Şiir Derlemesi"ni tamamen bitirdikten sonra, nedense onu kimseye göstermek istemediğimi hissettim.

Günlükleri ve o kitapçığı olduğu gibi ayakkabı kutusuna geri yerleştirip kapatmadan önce, telefonumla o şiirin yazılı olduğu sayfanın fotoğrafını çektim. Sekiz yaşındaki o çocuğun kullandığı birkaç sözcüğün şimdiki benle bağlantılı olduğunu düşündüğüm için. Göğsümün içinde küt küt atan kalbim. Bizim kalplerimiz arasında. Onları bağlayan altın bir ip, parlayan bir ip.

♠

Aradan on dört yıl geçtikten sonra, önce şiirlerimi, ertesi yıl da ilk öykülerimi yayımlayarak "yazan biri" haline gelmiştim. Bunun üzerinden beş yıl geçtikten sonraysa yaklaşık üç yılda tamamladığım ilk romanımı çıkardım. Şiir yazmayı da öykü yazmayı da seviyordum –hâlâ seviyorum– ama roman yazmanın benim için daha özel bir cazibesi vardı. Tamamlanması en az bir yılımı, en fazla yedi yılımı alan romanlarımla kişisel hayatımın hatırı sayılır dönemlerini takas etmiştim. İşte tam da bu yönünü sevdim roman yazmanın. Böyle bir takası kabullenecek denli önemli ve kaçınılmaz soruların içine derinlemesine girip orada kalabilmeyi.

Her roman yazışımda sorulara katlanarak onların içinde yaşarım. Bu soruların –cevabını bulduğum zaman değil de– sonuna ulaştığım zaman o romanı bitirmiş olurum. Artık, o romanı yazmaya başlayan aynı kişi olmam imkânsızdır, yazım sürecinde değişen ben, yeni halimle, yeniden yola çıkarım. Sonraki sorular bir zincirin halkaları misali yahut domino taşları misali dağılıp birleşirler ve ben yeni romana başlarım.

Üçüncü romanım *Vejetaryen*'i yazdığım 2003 yılından 2005'e kadar yine öyle birkaç acı verici sorunun içinde kalmıştım. Bir insanın tamamen masum bir varlık olması mümkün müdür? Bizler şiddeti ne kadar derinden reddedebiliriz? Bunun için insan denilen türe dâhil olmayı reddeden birinin başına artık daha fazla neler gelebilir?

Şiddeti reddetme yolu olarak önce et yemeyi reddeden ve sonunda kendisinin bir bitki olacağına inanarak sudan başka hiçbir şey yiyip içmeyen kahramanımız Yonğhe, kendini kurtarmak için her an ölüme yaklaşmanın ironisi içindedir. Aslında iki kahramanımız demeliyim, Yonğhe ile ablası İnhe, kâbuslarından ve kırılıp dağılma anlarından sessiz çığlıklarıyla geçerek sonunda bir bütün olurlar. Bu romanın dünyasında Yonğhe'nin hayatta kalmasını dilediğim için son sahne bir ambulansın içidir. Alev alev yanan yeşil havai fişeklere benzeyen ağaçların arasından ambulans hızla geçmekte ve uyanık haldeki ablası da delici gözlerle pencereden dışarıya bakmaktadır. Bir yanıt beklercesine, bir şeylere itiraz edercesine. Bu romanın kendisi de işte böyle bir soru halinde durmaktadır. Bakarak, direnerek, bir yanıt bekleyerek…

Sonraki romanım *Rüzgâr Esiyor, Git* sorularda daha öteye gider. Şiddeti reddetmek için hayat ve dünya reddedilemez. Bizler sonuçta bir bitki olamayız. Madem öyle o zaman nasıl

ilerleyeceğiz? Düz ve italik cümlelerin çarpışarak sarsıldığı bu gizemli romanda, uzun zaman ölümün gölgesiyle boğuşan kahramanımız bir arkadaşının ani ölümünün intihar olmadığını kanıtlayabilmek için canı pahasına mücadele eder. Son sahnede, var gücüyle sürünerek ölüm ve şiddetten kurtulan kadın kahramanımızın o halini yazarken ben de sorular soruyordum. Nihayetinde biz hayatta kalmak zorunda değil miyiz? Gerçeği nefes alarak kanıtlamamız gerekmiyor mu?

Beşinci romanım *Yunanca Dersleri* bu soruların da ötesine geçer. Bizler gerçekten bu dünyada yaşamaya devam etmek zorundaysak eğer, hangi noktada bu mümkün olabilir? Sözlerini yitirmiş bir kadın ve görme yetisini kaybetmekte olan bir adam, kendilerine ait sessizlik ve karanlık içinde yalnız başlarına ilerlerken birbirlerini bulurlar. Bu romanı yazarken dokunsal anlara odaklanmak istedim. Roman, sessizlik ve karanlık içinde, tırnakları dipten kesilmiş kadının parmağıyla adamın avucuna birkaç sözcüğü yazdığı âna doğru ağır adımlarla ilerler. Sonsuzluk misali kabarıp yükselen anların ışığı içinde iki insan birbirlerine yumuşak karınlarını açarlar. Bu romanı yazarken yine sormak istedim: Bir insanın yumuşak karnını görmek, o inkâr edilemez sıcaklığı okşamak... İşte belki de bu sayede bizler hayatımıza devam edebiliyor değil miyiz; bu fani ve şiddet dolu dünyanın ortasında?

Bu soruların sonunda bir sonraki romanımı hayal ettim. *Yunanca Dersleri* yayımlandıktan sonra 2012 yılının ilkbaharıydı... Işık ve sıcaklık yönünde bir adım daha ileri giden bir roman yazacağım diye düşündüm. Sonunda hayatı, dünyayı kucaklayacak bu romanımı göz kamaştırıcı derecede şeffaf duygularla dolduracağım diye... Başlığı koyup ilk 20

sayfayı yazdıktan sonra durdum, çünkü içimde bu romanı yazmama engel olan bir şeyler vardı.

♠

O âna kadar Gwangju hakkında yazmak aklımın ucundan geçmemişti.

Ocak 1980'de ailemle birlikte Gwangju'dan ayrılmamızdan daha dört ay geçmeden orada katliam olmuştu ki ben o zaman dokuz yaşındaydım. Sonra birkaç yıl akıp geçti, kitaplığımızda ters çevrilmiş duran *Resimli Gwangju Kitabı*'nı tesadüfen bulup büyüklerden gizli okuduğumdaysa on iki yaşındaydım. Darbe yapan yeni askerî yönetime isyan ederken coplarla, süngülerle ve silahla öldürülenlerin, öğrencilerin fotoğraflarının olduğu, dönemin iktidarının sıkı basın yayın sansüründen dolayı üstü örtülen gerçekleri kanıtlamak için hayatta kalanların ve ölenlerin yakınlarının gizlice basıp dağıttığı bir kitaptı bu. Henüz küçük olduğumdan o fotoğrafların siyasi anlamını tam olarak anlayamadığım için o yıpranmış yüzler, sadece insana dair temel sorular olarak kalbime kazındı. İnsan insana bunu yapar mı, diye düşünmeden edemedim. Yine bu kitapta yer alan, yaralılara kan vermek için üniversite hastanesinin önünde uçsuz bucaksız bir sıraya girmiş insanların fotoğrafı sayesinde başka bir soru daha belirdi zihnimde: İnsan insan için bunu yapar mı? Uzlaşmaz görünen bu iki soru birbiriyle çatışıyordu ve bir bilmece haline gelmişti.

2012 yılı baharında "hayatı kucaklayan göz kamaştırıcı derecede aydınlık roman"ı yazmaya çalıştığım gün bir kez bile çözülmemiş o sorular yüreğimde tekrar buluştu. İnsanlara duyduğum güven duygusunu zaten uzun zaman önce kaybetmiştim. İyi de bu haldeyken nasıl dünyayı kucaklayabilecektim

ki? Bu imkânsız bilmeceyle yüzleşmezsem ileriye gidemeyeceğimi, yalnızca yazarak o soruları delip ilerleyebileceğimi fark ettiğim andı o an.

Sonrasında yaklaşık bir yıl bu yeni kitapla ilgili araştırma yaparak taslak oluşturup 1980 Mayıs'ındaki Gwangju'nun katman olarak yer alacağı bir roman hayal ettim. Mangwol Semtindeki mezarlığı ziyaret edişim aynı yılın aralık ayında, yoğun kar yağışının ertesi günü öğleden sonraydı. Hava kararırken elimi kalbimin üzerine koyup donmuş mezarlıktan yürüyerek çıkarken düşündüm; Gwangju'nun yalnızca bir katman olarak yer aldığı bir roman değil, her yönüyle Gwangju'yu anlatan bir roman yazacağımı. Dokuz yüz küsur kişinin tanıklığını bir araya getiren bir kitap temin edip, yaklaşık bir ay boyunca her gün dokuzar saat okuyarak kitabı hatmettim. Ardından yalnızca Gwangju'yla ilgili olanları değil, devlet şiddetinin başka örneklerini ele alan belgeleri; mekânları ve zaman dilimlerini genişleterek, dünya çapında ve uzun tarih boyunca tekrar tekrar gerçekleşen katliamlara ilişkin kitaplar okudum.

Bu hazırlıkları yaptığım dönemde aklıma takılan iki soru vardı. Yirmili yaşlarımın ortalarında günlüğümü her değiştirdiğimde ilk sayfasına şu cümleleri yazardım:

Şimdiki zaman geçmişe yardım edebilir mi?
Yaşayanlar ölenleri kurtarabilir mi?

Belgeleri okudukça bu soruların cevaplarının imkânsız olduğu kanıtlanmış gibi gelmişti bana. Zira insanlığın en karanlık yönleriyle devamlı olarak yüzleşirken, uzun zaman önce çatladığını düşündüğüm insanlığa dair inancımın bile

kırılıp ufalanmasını tecrübe etmiştim. Neredeyse bu romanı yazmaya daha fazla devam edemeyeceğime karar verecekken genç bir eczacılık fakültesi hocasının günlüğünü okudum.

1980 yılının Mayıs ayında Gwangju'da askerlerin kısa süreliğine geri çekilmesinin ardından sivil yönetimin kurduğu on günlük "Mutlak Birlik"e katılmış olan askerlerin geri döneceğinin ilan edildiği şafak vaktine kadar valilik binasının yanındaki YMCA*'da kalarak orada öldürülen, utangaç, sessiz bir insan olduğu söylenen Bak Yongcun, son gecesinde şunları yazmıştı: "Tanrım, neden benim bir vicdanım var ki, böyle bana batıp canımı yakıyor? Ben yaşamak istiyorum."

Bu cümleleri okuduğum an, bu romanın hangi yöne ilerlemesi gerektiği şimşek gibi beynimde çaktı. Hem de iki sorunun ters çevrilmesi gerektiğini o an fark ettim.

Geçmiş, şimdiki zamana yardım edebilir mi?
Ölenler yaşayanları kurtarabilir mi?

Sonrasında bu romanı yazarken, gerçekten de geçmişin şimdiki zamana yardım ettiğini, ölenlerin yaşayanları kurtardığını hissettiğim çok an oldu. Arada sırada o mezarlığı da ziyaret ediyordum, tuhaftır ki her gittiğimde hava açık olurdu. Gözlerimi kapadığımda güneşin turuncu ışıkları göz kapaklarımdan içeri dolardı. Bunun hayatın ışığı olduğunu hissederdim. Kelimelerin kifayetsiz kalacağı, tarifsiz sımsıcak o ışık ve temiz hava tüm bedenimi sarıp sarmalardı.

On iki yaşımda o fotoğraflı kitabı gördükten sonra zihnime yerleşen sorularım şöyleydi: İnsan nasıl bu denli şiddete meyilli olabilir? Eş zamanlı olarak insan nasıl bu denli

* Young Men's Christian Association (YMCA), Genç Hristiyan Erkekler Birliği.

baskın şiddetin karşı tarafında yer alabilir? Tanrı aşkına, bizlerin insan denilen türe dâhil olduğumuz gerçeği ne anlama gelir? İnsanın acımasızlığı ve saygınlığı arasında, bu iki uçurumu birbirine bağlayan imkânsız boşluğun yolundan karşıya geçmek istiyorsak ölenlerin yardımına ihtiyacımız vardı. Bu romanın ana karakteri küçük Dongho'nun tüm gücüyle annesinin elinden çekerek gün ışığının aydınlattığı tarafa doğru yürümesi gibi.

Doğal olarak ben o ölülerin, onların ailelerinin ve hayatta kalanların başına gelen hiçbir şeyi değiştiremem. Yapabileceğim tek şey kendi bedenimdeki duyu ve duygularla hayatı ödünç vermekten ibaret. Romanın başında ve sonunda mum yakmak istediğim için o günlerde cesetlerin toplandığı ve cenaze töreninin yapıldığı ticaret odası binasında ilk sahneye başladım. Orada on beş yaşındaki küçük oğlan Dongho cesetlerin üzerine beyaz örtü örtüyor ve mum yakıyor. Mavimsi bir yüreği andıran alevin merkezine bakıyor.

Bu romanın adı *Çocuk Geliyor*. "Geliyor" gelmek fiilinin şimdiki zamanda çekimlenmiş hali. "Sen" ya da "siz" diye ikinci şahısta hitap edildiği an, alaca karanlıkta uyanan çocuk, ruhunun adımlarıyla şimdiki zamana doğru yaklaşıyor. Azar azar yaklaşıyor ve şimdiki zaman oluyor. İnsanoğlunun zalimliğinin ve saygınlığının aynı anda en uç noktada var olduğu zaman ve mekânı Gwangju diye adlandırdığımızda, Gwangju'nun artık bir şehri niteleyen özel bir isim olmaktan çıktığını ve bir cins isim haline geldiğini bu romanı yazarken öğrenmiş oldum. Zamanı ve mekânı aşıp sürekli bize geri dönen şimdiki zaman olduğunu. Hatta şimdi, şu anda bile.

Çocuk Geliyor'u tamamlayıp yayımladığım 2014 yılının baharında, beni en çok şaşırtan şey okurların bu romanı okurken ıstırap hissettiklerini itiraf etmeleri oldu. Bu romanı yazarken hissettiğim ıstırapla bu romanı okuyanların hissettiklerini söyledikleri ıstırabın birbiriyle kesinlikle bağlantılı olduğunu düşünmek zorundaydım. Bu ıstırabın sebebi neydi acaba? Acaba bizler insanlığa güvenmeyi amaçladığımız için bu güven sarsıldığında yıkıldığımızı mı hissediyoruz? Bizler insanı sevmeyi amaçladığımız için, acaba bu sevgi un ufak olduğunda ıstırap mı çekiyoruz? Sevgiden ıstırap mı doğuyor, bazı ıstıraplar sevginin delili mi oluyor acaba?

O yılın haziranında bir rüya gördüm. Ara ara kar yağan geniş bir arazide yürüyordum rüyamda. Araziyi binlerce, on binlerce siyah ağaç doldurmuştu ve her bir ağacın arkasında höyükler vardı. Zamanın nasıl geçtiğini anlayamamıştım, birden spor ayakkabılarımın tabanında bir ıslaklık hissederek dönüp arkama bakınca arazinin sonunda, ufuk çizgisi olduğunu sandığım yerde, denizin yükseldiğini gördüm. Neden böyle bir yere mezar yaptılar ki diye kendi kendime sordum. Aşağıdaki mezarlardan kemiklerin hepsi akıntıyla sürüklenmemiş midir diye, en azından yukarıda kalan mezarlardaki kemikleri alıp başka bir yere taşımak gerekmez mi diye düşünüyordum, daha fazla geç kalmadan, hemen şimdi. Peki ya, bu nasıl mümkün olabilirdi? Elimde bir kürek bile yokken. Su çoktan bileklerime kadar yükselmişken. Rüyamdan uyanıp hâlâ karanlık olan pencereye bakarken bu rüyanın önemli bir şeyler söylediğini hissettim. Rüyamı kaydettikten sonra, bu sanırım bir sonraki romanımın başlangıcı olacak diye düşündüm.

Sonraki romanımın nasıl bir şey olacağını bilmeden o rüyadan çıkarabileceğimi düşündüğüm birkaç öyküyü bir

yazıp bir silerek Aralık 2017'den itibaren yaklaşık iki yıl Jeju Adası'nda bir oda kiralayıp Seul'den Jeju'ya gidip gelerek hayatımı sürdürdüm. Rüzgâr, ışık, kar ve yağmurun her an güçlü olduğu Jeju'nun havasını hissederek ormanda, deniz kenarında ve köy yollarında yürürken romanımın ana hatlarının azar azar belirginleştiğini fark ettim. *Çocuk Geliyor*'u yazarken kullandığıma benzer bir yöntemle katliamdan hayatta kalanların ifadelerini okuyup belgeleri çalışarak, dille ifade edilmesi imkânsız derecede hissettiğim acımasız ayrıntıları izleyerek, azami kontrolle yazdığım *Veda Etmiyorum*'u yayımlamam siyah ağaçlarla gelgit halindeki deniz rüyasını gördüğüm sabahtan yaklaşık yedi yıl sonraydı.

Romanı yazarken kullandığım birkaç deftere şu notları almıştım:

Can yaşamak ister. Can sıcaktır.

Ölmek demek soğumak demek. Yüzde biriken karların erimemesi...

Öldürmek demek soğuk hale getirmek

Tarihin içindeki insan ile evrendeki insan

Rüzgâr ve deniz akıntısı. Tüm dünyayı bağlayan su ve rüzgârın sirkülasyonu. Bizler bağlantılıyız. Bağlantılıyız, lütfen.

Bu roman üç bölümden oluşuyor: Birinci bölümde, anlatıcı Gyongha'nın Seul'den Jeju Adası'nın Cungsangan beldesindeki İnson'un evine kadar küçük bir kuşu kurtarmak için tipi halindeki karı yararak kat ettiği yatay bir yol

anlatılırken; ikinci bölümde anlatılan Gyongha ile İnson'un birlikte insanlığın kara gecesinin altına doğru –1948 yılının kışında Jeju Adası'nda vuku bulan sivil katliamın zamanına– denizin derinliklerine indiği dikey bir yoldur. Sonuncu yani üçüncü bölümde ise ikisi o denizin dibinde bir mum yakar.

İki arkadaş, Gyongha ve İnson'un yanan mumu birbirine uzatıp geri alarak birlikte ilerledikleri bir roman gibi görünse de onlarla bağlantılı olan asıl ana karakter İnson'un annesi Congşim'dir. Katliamdan sağ kurtulduktan sonra ölen sevdiklerinin bir parça bile olsa kemiklerini bularak onlar için doğru düzgün bir cenaze töreni düzenlemek için mücadele eden kadın. Yasını sona erdiremeyen kadın. İçinde tuttuğu acıyı unutmaya karşı koyan kadın. Veda etmeyen kadın. Ömrü boyunca acıyla sevginin aynı yoğunluk ve aynı sıcaklıkta kaynadığı o kadının hayatına derinden bakarak sanıyorum şunları sordum: Bizler ne kadar sevebiliriz? Bizim sınırımız nereye kadar? Ne kadar sevmeliyiz ki sonunda insan kalabilelim?

♠

Veda Etmiyorum'un yayımlanmasının üzerinden üç yıl geçti ve hâlâ bir sonraki romanımı tamamlayamıyorum. O kitabı tamamladıktan sonra yazacağım diğer roman da uzun zamandır beni bekliyor. Doğduktan iki saat sonra dünyadan ayrılan ablama hayatımı ödünç vermeyi düşündüğüm, hiçbir şeyin asla yerle bir edemeyeceği içimizdeki bir yerlere derinden bakmak istediğim *Beyaz Kitap* ile tarz olarak bağlantılı bir roman. Tamamlanma anlarını öngörmek her zamanki gibi imkânsız, ancak her hâlükârda yavaş da olsa yazmayı sürdüreceğim. Şimdiye dek yazdığım kitapları geride bırakıp daha da ilerlemeye devam edeceğim. Bir noktada dönemeci

geçip artık geçmişteki kitaplar görünmez olana kadar; ömrüm izin verdiği sürece, mümkün olan en uzağa...

Ben o kadar uzağa ilerlerken, her ne kadar ben yazmış olsam da artık kendilerine özgü bir hayata kavuşmuş olan kitaplarım da kendi kaderlerine göre yolculuk edecekler. Arabanın camının dışında yeşil alevlerin tutuştuğu ambulansın içinde sonsuza dek birlikte kalan iki kız kardeş de. Karanlık ve sessizlik içinde, bir erkeğin avucuna harfler yazan, yakın zamanda yeniden dile kavuşacak kadının parmakları da. Doğduktan iki saat sonra dünyadan ayrılan ablamla son âna kadar o bebeğe "ölme, ölme lütfen" diyen genç annem de. Kapattığım gözkapaklarımın altında koyu turuncu renkte biriken, ifade edilemeyecek derecede sıcak bir ışıkla beni saran o ruhlar ne kadar uzağa gidecekler? Katliamların yaşandığı her yerde, ezici şiddetin silip süpürdüğü bütün zaman ve mekânlarda yakılan, veda etmemeye yemin eden insanların mum ışıkları nereye kadar yol alacak? Fitilden fitile, yürekten yüreğe uzanan altın ipi takip ederek.

♠

Geçen yıl ocak ayında eski ayakkabı kutusunda bulduğum ortasından katlayarak zımbalanmış defterde 1979 Nisan'ındaki ben kendime iki soru soruyordum:

Aşk nerededir ki?
Aşk nedir ki?

Öte yandan *Veda Etmiyorum*'u çıkardığım 2021 sonbaharına kadar sürekli şu iki sorunun benim için esas mesele olduğunu düşünmüştüm:

Dünya neden bu denli şiddet dolu ve acı verici ki?
Aynı zamanda dünya nasıl bu denli güzel olabilir ki?

Bu iki soru arasındaki gerilim ve içsel çatışmalarımın beni yazmaya iten büyük güç olduğuna uzun süre inanmıştım. İlk romanımdan itibaren yakın zamandaki romanıma kadar sorularımın sürekli değişerek ilerlediğine, buna rağmen bir tek bu iki sorunun değişmeyip tutarlı şekilde var olduğuna. Ancak son iki üç yıldır bu inancımdan şüphe duymaya başladım. Gerçekten de ben 2014 baharında *Çocuk Geliyor*'u yayımladıktan sonra ancak o zaman aşk, sevgi hakkında –bizi bağlayan acı hakkında– ilk defa mı soru sormuştum? İlk romanımdan son romanıma kadar içimdeki tüm soruların en derin katmanı her zaman sevgiye yönelmiyor muydu? Acaba bu, benim hayatımın en eski ve en temel alt tınısı değil miydi?

Aşkın "benim kalbim" diye kişisel bir yerde bulunduğunu 1979 yılı Nisan'ında o küçük kız yazmıştı. (Pıt pıt atan kalbinin içinde.) Sonra o aşkın ne olduğu hakkında şöyle bir cevap vermişti. (Kalplerimizi birbirine bağlayan altın iptir.)

Roman yazarken bedenimi kullanırım. Bakıp görerek, duyup dinleyerek, koklayarak, tadarak yumuşaklığı, sıcaklığı, soğukluğu ve acıyı hisseder; kalbimin atışını, susuzluğu, açlığı hisseder; yürüyerek, koşarak, rüzgâr, kar ve yağmura maruz kalarak, el ele tutuşmuş tüm duyguların ayrıntılarını kullanırım. Ölümlü bir varlık olarak, damarlarında sıcak kanın dolaştığı bir bedene sahip olan ben, hissettiğim o canlı duyguları elektrik akımı misali cümlelerime aktarmaya çalışır ve ne zaman o elektrik akımının okurlara da geçtiğini hissetsem hem şaşırır hem derinden etkilenirim. Dilin bizi

birbirimize bağlayan bir ip olduğunu, yaşamın ışığıyla elektrik akımının aktığı o iple sorularımın bağlandığı gerçeğini somut bir şekilde hissettiğim anlarda... O iple çoktan bağlanmış ya da ileride bağlanacak olan herkese yüreğimin en derinlerinden şükranlarımı sunuyorum.

Nobel Edebiyat Ödülü Konuşması
© The Nobel Foundation 2024

EN KARANLIK GECEDE BİLE

Bir günü hatırlıyorum, sekiz yaşındaydım.

Abaküs kursunda öğleden sonraki dersten çıkar çıkmaz sağanak yağmur bastırmıştı. Yağmur öyle şiddetliydi ki yirmi kadar çocuk girişteki saçakların altına toplanıp yağmurun dinmesini beklemiştik. Yolun karşısında da benzer bir bina vardı, sanki aynaya bakıyormuşum gibi o binanın saçakları altında da onlarca insanın öylece ayakta beklediği görünüyordu. Yağan yağmura bakarak, kollarımı ve bacaklarımı ıslatan nemi hissederek beklerken aniden fark etmiştim. Benimle omuz omuza dikilen insanların ve yolun karşısındaki insanların hepsinin "ben" olarak yaşadığı gerçeğini. Benim yağmura bakmam gibi şu insanların her biri de yağmura bakıyor. Yüzümde hissettiğim nemi onlar da hissediyor. O an sayısız birinci tekil şahsı deneyimlediğim bir hayret ânıydı.

Şöyle bir geriye dönüp baktığımda edebiyat okuduğum ve yazdığım tüm zamanlarda sanırım bu hayret verici anları tekrar tekrar deneyimliyorum. Dil denilen ip aracılığıyla başkalarının ciğerlerine kadar akarak iç dünyalarıyla buluşma deneyimi. Benim önemli ve hayati sorularımı çıkarıp o ipe yükleyerek başkalarına doğru elektrik akımı gibi iletme deneyimi.

Küçüklüğümden beri hep merak etmişimdir neden dünyaya geldiğimizi. Neden acıyla sevginin var olduğunu. Bunlar binlerce yıldır edebiyatın ortaya attığı ve bugün de hâlâ sormaya devam ettiği sorular. Bu dünyada kısa süreliğine var olmamızın anlamı ne? Bu dünyada ne olursa olsun insan olarak kalabilmek ne kadar zordur? En karanlık gecelerde

bizim doğamıza dair sorular soran, bu gezegene kök salmış insanların ve canlı varlıkların birinci tekil şahıslarını ısrarla hayal eden, nihayetinde bizi birbirimize bağlayan dili işleyen edebiyat kaçınılmaz şekilde içinde bir sıcaklık barındırır. Yine böyle kaçınılmaz şekilde edebiyatı okuyup yazmak hayatı mahveden eylemlerin karşısında durmaktır. Şiddetin tam karşısında, burada duran sizlerle birlikte, edebiyat adına bu ödülün anlamını paylaşmak istiyorum. Teşekkür ederim.

Nobel Edebiyat Ödülü ile ilgili duygular
© The Nobel Foundation 2024

YAYIMLANDIKTAN SONRA

1

Romanım yayımlandı.

Artık şafak vakti kalkıp mum yakmasam da olur.

Bu kuytu evde elektrikler kesildiğinde mum ışığının odayı ne kadar aydınlattığını görmek için kombinin sensör lambasının üzerini örtmesem, buzdolabının fişini çekmesem de olur. Bir devi andıran gölgenin tavanda salınışını görmek için elimde mumla dolanıp durmasam da olur. Mum ışığının üstlerinden her geçişinde alçak bir ses gibi belirip sonra yeniden karanlığa gömülen kitap sırtlarındaki adları okumasam da olur.

Avucumdaki karın eriyişinin verdiği hissi tenimde hatırlamak için elim uyuşup sertleşene dek avucumu bir açıp bir kapamasam da olur. Her kar yağmaya başladığında taksiyle en yakındaki dağa gitmesem de olur. Dağın eteğine ulaştığımda kar dindiği için hayal kırıklığı yaşamasam da olur. Dağa yürüyüşe gelenlere hizmet veren lokantada, otlu pilavın daha yarısını bile yemeden camdan karın tekrar başladığını görüp ayaklanmasam da olur. Patikadan ayrılıp ormanın içine, daha da derinliklerine girmesem de olur.

Daha fazla belge okumasam da olur. Arama motoruna "katliam" sözcüğünü yazmasam da olur. Çukurda olmanın nasıl bir şey olduğunu hissetmek için masanın altına kıvrılıp yan yatmasam da olur. Her gün geçip gittiğim yol kenarındaki tepede, ağaçların arasından güneş ışığı süzülüp

yeşilliğin altındaki gölgeler son derece karardığında, oradaki cesetlerin çürüyüşünü zihnimde canlandırmasam da olur.

Ağlamasam da olur.

Artık gözyaşlarımla yüzümü yıkamasam da olur.

Rüzgârlı bir günde, gece yarısı dere kenarında yürümesem de olur.

Yaşayanlardan çok ölenleri kendime daha yakın hissetmesem de olur.

Artık, bu romandan vazgeçmesem de olur.

Bu romanın esaretinden kurtulacağım o belirsiz günü beklemesem de olur. Özgürlüğüme kavuşunca yapmak istediklerimle yapmak zorunda olduklarımın listesini uzatmasam da olur.

2

Hafifliyorum.

Daha da hafifliyorum.

Kemiklerimin ve derimin içinde hiçbir şey kalmamış gibi.

Gün doğumundan öndeki karanlıkta düşünüyorum. Artık uzaklaşan birine benzeyen romanımı. Biz birbirimize sarılmışken can havliyle birbirimizi desteklerken demek ki bir tek ben burada kaldım.

Peki ya, "ben" aslında kimdi?

Bir zamanlar "ben" olan kişi, bu roman yüzünden zaten dönüşüme uğradığı için artık o kişiye geri dönmem mümkün değil. Öyleyse soruyu değiştirmeliyim.

Şimdiki "ben" kim acaba? Bu denli bomboş, bu denli çırılçıplak kalan bu insan?

3

Romanı yazdığım zamanlara kıyasla şimdi daha az kitap okuyorum. Hem yürüyüş hem esneme hem de kas güçlendirme egzersizlerini daha seyrek yapıyorum. Öğleden sonraları hep uzanıp müzik dinliyorum. Bazen çamaşır makinesinin çalışırken çıkardığı sesi baştan sona dinlediğim de oluyor.

Listede yazılı olan işlerin tamamını çoktan yaptım.

Görmek istediğim insanlarla görüştüm. Okumak istediklerimi okudum. İzlemek istediklerimi de izledim.

Bir zamanlar gitmek istediğim Seonyudo Parkı'ndaki harabeyi andıran binalar ve yemyeşil orman arasında dolaşıp eve döndüğüm de oldu.

4

Bir düşünce –karar– aklıma geliyor.

Yine yazarsam olur, yeni bir roman yazarsam.

Tekrar bağlantı kurmanın yolu bu.

Peki, ben yazı aracılığıyla neyle bağlantı kuruyorum? Yalnızca yazının bağladığı o şey için mi böyle çıplak ve savunmasız bir halde hazır ve nazır bekliyorum? Elektrik akımının, pürüzlü benliğe takılıp kesilmemesi için mi?

5

Her neyse, rutinime geri dönüyorum.

Her gün roman ve bir şiir kitabı okuyorum, cümlelerin yoğunluğuyla tekrar şarj olabilmek için. Günde iki saat esneme ve kas güçlendirme egzersizleri ve yürüyüş yapıyorum, yeniden masa başında uzun süre oturabilmek için.

Ancak haftalar boyunca topu topu bir sayfa yazdıktan sonra şunu fark ediyorum: Şu anda yeni bir roman yazmaya başlamak akıl kârı değildi. Kar hikâyesini üçleme olarak düşünmüştüm, yazdığım iki uzun öykünün epeydir ayrı duruyor olması içime dert olmuştu; bunun için üçüncü öyküyü yeni baştan yazıp, bir an evvel bunları tek bir kitapta toplamaya karar vermiştim.

Ama çok soğuk değil mi? Daha fazla üşümek istemiyorum.

6

Böyle vazgeçtiğim sıralar yayınevinden haber geliyor. *Veda Etmiyorum*'u kaleme alırken dinlediğim şarkıların tanıtıldığı bir video hazırlayalım diyorlar. Önce listeyi göndermemi söyledikleri için on küsur şarkıyı seçerken 2019'un Ocak ayında sürekli dinlediğim şarkıyı hatırlıyorum, sözleri şöyle:

Ben ayağa kalkacağım.
Güneş gibi doğacağım.
Acıya, sızıya katlanıp
Bunu bin defa yapacağım

Bu şarkıyı ilk dinlediğim gün takvimin arka sayfasına 1'den 1000'e kadar yazıp duvara yapıştırmıştım. Her gün birini sileyim diye düşündüm. Günü yaşayıp günü gününe yazayım diye, bunu bin defa tekrarlayayım diye. Uzun zamandır uyuyamadığım için böyle düşündüm. Zira kalan hayatımda ne huzur ne de umut vardı ve bundan sonra her şeyin daha da kötüye gideceğine dair bir sonuca varmıştım. İşin tuhaf yanı, romanı yazdıkça giderek yaşamaya başlamıştım. Uyku

sürem azar azar arttı, zamanla daha seyrek kâbus görür oldum. Kan, cesetler ve kemiklerle dolu bir roman yazarken böyle bir şey nasıl mümkün olabilirdi? 2020 sonbaharında ilk taslağı tamamladığımda, son sahnede Gyongha'nın kibrit yaktığı an anladım, bunun sevgi üzerine bir roman olduğunu. Kırık bir camı eritip yeniden bütün bir kütle haline getiren alev olduğunu.

7

Veda Etmiyorum'un ilk sayfasını yazdığım günden itibaren son noktayı koymam hemen hemen yedi yıl sürdüğü için o süre zarfında azımsanmayacak kadar not almıştım. On tane ince defteri dolduran, kendi kendime sorup cevaplarını aradığım, yolumu bulmaya çalışarak el yordamıyla ilerlediğim yazılardı bunlar. Farklı şahıslar, farklı anlatılarla elli sayfa, yüz sayfa, hatta iki yüz sayfaya kadar yazdığım versiyonlar hâlâ elimde. (İlk başlık "Kuşun Döndüğü Gece" idi). 2018 kışında yanımda taşıdığım ince bir defteri açınca şu notlarım gözüme çarptı:

Dua.
Vuran, üzerimize çullanan dünya.
Bu mu dünya?
Çocukların öldüğü, kadınların tecavüze uğradığı,
Bize verilen dünya bu mu?

Fakat canlı oldukları için güzel olan şeyler.
Acımasızca,
Duygusuzca güzel şeyler.

Hayalet.
Palmiye.
Kollarını sallayan siyah ağaç.

Kâbustan farksız günümüzde kurtuluşu dileyen insanın hikâyesi.
Korku ve şiddet.
Duanın hikâyesi.

Rüzgâr ve deniz akıntısı
Tüm dünyayı bağlayan
Su ile rüzgârın döngüsü.
Bizler birbirimize bağlıyız.
Bağlantılıyız,
Umarım.

Kar yağdı.
Veda etmiyorum.

Tarihin içindeki insan.
Evrenin içindeki insan.

Bedenimdeki duyular.
Vücut zayıf, ölümlü.

"Ben" o eve gitmek durumunda.
Herkes "ben"i terk ettikten sonra.
Neredeyse enkaz haline gelmişken.

Ne kadar soğuk olacağı,
Sıcak olacağı,
Yakıcı olacağı meselesi.

Katliama dair yazan "ben", anne babası katliamda hayatta kalmış arkadaşının evinde bir gün geçiriyor.

Herhangi bir eşikte, yaşayanın tıpkı bir ruha dönüştüğü dayanılmaz acının son sınırında, bedeninden sıyrılarak ötesindeki şeyleri görmeye başladığı an.

Yaşamın sınırlılığı,
Varlığın geçiciliği.
Uçlarda bir anlamsızlık.
Zamanın alevi.

Karın sessizliği üzerine düşünmek gerek.
Kar, sesleri yutarken
Benim sesimi de, bir kuşun sesini de yutabileceği düşüncesi.

Rüzgâr dinince yalnızca kar.
Hiçbir ses çıkarmadan tüm sesleri içine çeken yalnızca kar.

Burası o kadının evi.
Yatağının altına kıl testere koyarak uyuyan annenin
Gece olunca hezeyan geçirerek dağlara çıkan babanın evi.

Yürüyüş alayları
O bütün yürüyüş alayları
Kızılderililer. Auschwitz.

Bütün katliamlar.
Yüzü olmayan insanlar.
Ezilip büzülmüş insanlar.

Benim o gece Seul'de gördüğüm,
Saçları uzun, adımları yavaş,
Ellerinde silah tutan insanların yürüyüş alayı.

Kar ne kadar çok hava boşluğuna sahiptir acaba?

Kristaller.

Ölmek soğumak demek.
Yüze düşüp biriken karların erimemesi.
Öldürmek demek soğuk hale getirmek.

Konuşma: Ormanda yürürken birden fark ettim. Ömrüm boyunca ruhlarla birlikte yaşayageldiğimi. Buna gerek yoktu ki. Gerçekten böyle yapmaya gerek yoktu. Senin teklifini reddedebilirdim. Ne var ki reddetmek istemedim. Düşündüm. Doksan dokuz tane, sonsuz sayıda ruhu yontalım diye. Ayrıca bir yeminle vedalaşalım diye. Hayır, tersini yapalım diye. Asla vedalaşmayalım diye. Yemin ederek...

8

2020'nin Eylül ve Ekim'inde yoğunlaşarak bu romanın ikinci bölümünü yazarken evi yerinden oynatacak kadar yüksek sesle müzik dinlediğim olmuştu. Kim Goangsok'un gitar ve armonikayla konserde söylediği "Benim Şarkım" adlı parçayı sık sık dinliyordum. Şarkının tek bir cümlesi her defasında yüreğimi derinden sarsıyordu.

Sarsılıp düşsem bile bu dünyada
Son bir damla su olduğu sürece
Ben içip şarkı söyleyeceğim

Müzik dinlerken kendimi buz pateninde olimpiyat şampiyonumuz Kim Yeon Ah yerine koyarak spiral hareketini taklit ettiğim de oldu. Tüm bedenimi kullanarak dans ettiğim de. Fırıl fırıl döndükçe gözlerimden yaşların aktığı da oldu. Hüngür hüngür ağladığım da.

Ardından tekrar masa başına otururum.

Yazarım... yazarım.

Ağlayarak yazarım.

Akışı kesmek istemediğimden mutfakta ayakta bir şeyler atıştırırım.

Tuvalete koşarak girip hızla çıktığım da olur.

Böylece yeniden doğuyorum.

Tüm gücümle hayata dönüyorum.

9

Ondan daha önce *Çocuk Geliyor*'u yazdığım bir yıl altı ayı hatırlamaya çalıştığımda ilk başta aklıma gelen ezici bir acı oluyor. Bunu bir tür Şamanistik "esrime" diye nitelendirmek belki daha kolay olur. Bir yazar olarak afili sözlerle Şamanistik bir zamanı aştığımı söylersem. Ancak bu doğru değil. O zamanlar ben bir "esrime"ye kapılmadım. Herhangi bir trans haline de girmedim. Her an kesin bir şekilde bilincim yerinde, aklım başımdaydı. Acıların beni yıkıp yerle bir etmesine katlanarak... Çalışma odamda, metroda, yaya geçidinde, mutfakta, yorganımın altında, dişlerimi sıkarken, ağlarken bir deli gibi görünmüş olabilirim ama aslında zerre kadar delirmedim.

O acının gerçekte ne olduğunu, *Çocuk Geliyor*'u yazdıktan sonra uzun uzun düşünmem gerekti. O romanı okuyanların

da benimle birlikte hissettiklerini söyledikleri, tam da o ıstırabı. O capcanlı ıstırap tanrı aşkına neyi kanıtlıyor acaba? Yoksa bu sevgi mi? En derin sevgiden ıstırap doğuyor ve o ıstırap sevgiyi mi kanıtlıyor? Eğer öyleyse, sonraki romanımı o sevgi üzerine yazmak isterim.

10

Veda Etmiyorum'u yazma süreci de aynıydı. Romanın hayalle gerçeklik arasındaki çizgide asılı durmasından etkilenmeksizin her an aklım başımda, bilincim yerindeydi. Olur da bir yanlış anlaşılmaya sebebiyet veririm endişesiyle hiç dile getirmediğim düşüncelerimi, bir süre önce iki ayda bir yayımlanan bir edebiyat dergisine verdiğim röportajda anlattım, röportajı yapan romancı arkadaşıma güvendiğim için:

"*Veda Etmiyorum* bir roman haline gelmeden önce defterinizde nasıl kayıtlıydı?"

"Ölümden yaşama giden bir roman. Yarı ölü insanların yeniden can bulduğu bir roman. Denizin altında mum yakan bir roman. Bir açıdan kulağa tuhaf bir hikâye gibi de gelebilir gerçi... Hani bir pilotun depresyon yaşadıktan sonra çok sayıda yolcunun bindiği uçağı düşürerek intihar ettiği bir olay vardı ya. Yaşayan pek çok insanı öldürerek hayatına son vermişti. Peki ya, yarı ölü başka bir insan, o uçak kazasının tam tersine hayata geçiş yaparak pek çok ölüyü beraberinde hayata döndüremez mi? Elbette yaşayan insanlar ölebilir ama ölülerin dirilmesi gerçek dünyada imkânsızdır. Yine de bazı anlarda bu mümkün olamaz mı? Yarı ölü bir insan ruhlarla birlikte yalnızca tek bir an için hayata geçiş yapamaz mı?"

11

Veda Etmiyorum'u yazma sürecinde eğer ben kurtuluşa erseydim, bu (bir amaç değil), yan bir sonuçtan ibaret olurdu.

Bir tek yazı yazmak beni arkamdan iterek hayatın olduğu tarafa götürdü.

Her gün Congşim'in yüreğiyle gözlerimi açtığım sabahlar.

Onun acı ile sevginin aynı yoğunlukta kaynadığı her bir günü.

Kanat misali açılan, alev misali yayılan anların nabzı.

Defalarca mumu birbirine uzatıp geri alan İnson ile Gyongha'nın elleri.

12

Eğer bir armağan gibi fazladan bir ömür verilmişse bana, artık o hayatın gücüyle ileriye, daha da ileriye yürümem gerekmez mi?

Bir cana sahip olduğum sürece, hayattan bahseden şeyleri yazmam gerekmez mi?

Hayat izin verirse bu duygulardan yola çıkarak bir sonraki romanıma başlamak isterim.

2022

KÜÇÜK ÇAY FİNCANI

Veda Etmiyorum'u yazarken birkaç rutinimi korumaya gayret gösterdim. (Her zaman başarılı olduğum söylenemez.)

1. Sabah beş buçukta kalkıp en açık zihinle bir önceki gün yazdığım romana devam etmek.

2. O zamanlar yaşadığım evin yakınındaki dere kenarında günde bir kereden fazla yürümek.

3. Genelde yeşil çay demlediğimiz çaydanlıkta siyah çay demleyip masa başına her geçişimde sadece birer fincan içmek.

Günde altı yedi kez, bu küçük fincanın mavimsi içine dikkatle bakmak o zamanlar hayatımın merkezinde yer alan bir eylemdi.

Stockholm Nobel Müzesine
bağışladığı çay fincanı ve mesajı (2024)

PALTO VE BEN

Ben elli yıl yaşlandım
Paltom yirmi yıl yaşlanmış

Otuz yaşımda kışın aldığım

Uzun kışlarda ömür boyu bu yeterli diye düşündüğüm
Bacaklarımı örten siyah palto

Astarı yıprandı
Alt dikişleri birkaç kez sökülüp dikildi
Kolunun iç taraflarında siyah pamukçukların
Su damlaları gibi belirdiği palto

Elli yıl yaşlanan ben
Yirmi yıl yaşlanan paltoyu giyerek
Kış güneşinin altında yürüyorum

Duvara asınca
Palto bencileyin omuzlarını düşürüyor
Bomboş kalan içindeki karanlığı
Kucaklıyor mu, yoksa yalnızca
Serbest mi bırakıyor

İkiye katlayıp sandalyeye ardınca
Palto bencileyin
Toz içindeki bedenini güzelce eğmeyi biliyor

Omuzlarından tutup kaldırınca yere değerek
Ağır ağır belini doğrultmayı da biliyor

Ben elli yıl yaşlandım
Paltom yirmi yıl yaşlanmış

Kolumu uzatınca
İtaatkâr, manşetleri takip ediyor

Yakamı kaldırınca
Boğazım büzülerek içine gömülüyor

Paltomu giydiğim zaman
Palto da beni mi giyiyor

Kumaş astarı çekiyor
Astar kumaşı sarıyor

Palto mu bana sarılıyor
Ben mi paltoyu sırtımda taşıyorum

Ben elli yıl yaşlandım
Paltom yirmi yıl yaşlanmış

Birlikte ayrıldığımız şeyler, çekip kucakladığımız şeyler
Çaresizce eğilip
Tuttuğumuz şeyler, derken
Nihayetinde elden kaçırdığımız şeyler
Saymakla bitmez

Ben elli yıl yaşlandım
Paltom yirmi yıl yaşlanmış
Elbet bir gün ayrılacaklar birbirlerini kucaklayıp sırtında taşıyanlar
Kış güneşinin içine doğru yürüyor

KUZEYE BAKAN ODA

Bahardan itibaren kuzeye bakan odada yaşıyorum

İlk başta her dışarı çıkışımda şaşırdım
Demek hava böyle açıktı

Kışa kadar alıştım
Bu odada yaşamaya

Kuzeye bakan pencerenin storunu indirip
Yalnızca masanın üzerindeki okuma lambasını yakıyorum

Gözbebeklerim yavaş yavaş açılınca gözlerim kamaşıyor
En ufak bir ışıkta bile

Kar yağdı mı bilemiyorum
Güneşin döndüğünü, sonunda
Kül renginde battığını

Karanlıkta sözcüklerin erimemesi için
Azar azar sözlük okurum

Şeffaf mürekkeple günlük yazınca masaya sızmıyor
Hava durumunu kaydetmiyorum
Aydınlık bir odada yaşamak nasıldı
Hatırlamıyorum
Dönmeye de niyetim yok

Kuzeye bakan birine döndüğüm için
Işığın değişmediği

(ACIYA DAİR MEDİTASYON)

Kuşu uyutma niyetiyle
Kafesin üzerine örtü geçirdiğini söyledi

Siyah ya da
Koyu gri bir örtü
(Gece yerine ince bir örtü)

Geceleri göğsünde beyaz tüyler büyür dedi pamuk gibi
Kabarır dedi

Tel zemine yatan kuş yalnızca ölü kuştur

Bekliyor dedi
Tünekte ayağını büküp
Karanlığın içinde dimdik
Bitişik ayak parmaklarını kıvırıp, karartma

Rüyasız
Bir karartma

Hatırla, örtüyü tam zamanında kaldırmayı

(Zira belki de gözlerini açmak istemiştir,)

SES(LER)

I
Tek Sesli Kısım

Uyanıyorum
Yine gözlerimi açıyorum

Bu dünyada bir gün daha yaşıyorum

Çığlık sesleri içinde
İnlemeler içinde
Kanayan göz bebekleri içinde

Bir gün daha yaşıyorum

Hatırlıyorum
Vücut ısımızı

Tebessüm eden
Birbirimizin gözlerine sevgiyle bakarken
El ele tutuşurken
Sarılıp sırtımızı sıvazlarken
Gün ışığının altında sessizce karşılıklı otururken
Nasıl bir olayın meydana geldiğini

Ne var ki çığlık sesleri içinde
İnlemeler içinde
Feryat figan içinde

Yine gözlerimi açıyorum

Bu dünyada bir gün daha yaşıyorum

II
İki Sesli Kısım

Umut var mı diye
Bana sormuştun ya

Belki de umudu bulabilmenin umudu

Buna da umut denilebilirse şayet
Benim de umudum var

*

Ben benden ibaretsem şayet
Seninle görüşmem mümkün olmaz ya

Sen senden ibaretsen şayet
Benimle görüşmen mümkün olmaz

Ben asla tek ben olarak yaşamıyorum,
Çünkü hissettiğim, gördüğüm her şeye dayanarak yaşıyorum

Sen asla tek sen olarak yaşamıyorsun,
Çünkü düşünüp, sevdiğin her şeye dayanarak yaşıyorsun

Tuhaf değil mi?
Bir kez bile karşılaşmamış insanların bizi ısıtması

Korkunç değil mi?
Asla içinden geçmediğimiz zaman ve mekân katmanlarının bizi ağırlaştırması

Biz kendi boyumuza ve ağırlığımıza hapsolmuş değiliz çünkü

Milyarlarca katmanla
Kabarıp yükseliyoruz çünkü

Milyarlarca katman
Sıkışıp sertleşiyor çünkü

*

Umut var mı diye
Ben sana soruyorum

Yaşadığımız sürece ister istemez umudu hayal etmek

Böyle bir şeye umut denebilirse şayet umut vardır

Biz kendi boyumuza ve ağırlığımıza hapsolmuş değiliz çünkü

III
Koro

Anadilimdeki *Annyong* (Selam)
Hem ilk hem de son selamdır

Vurgu, tonlama ve bağlam yoluyla ayırt edilebilir

*

Annyong, tanıştığımıza memnun oldum.
Annyong, güle güle.

Annyong, Aa, yine karşılaştık.
Annyong, yine görüşelim.

*

Ancak ayırt etmek mümkün olmaz, hangisi olduğunu
Vurgu ve tonlama yoksa eğer
Yanında bir tek sözcük bile yoksa eğer

Ne bağlam
Ne de durum anlaşılıyorsa eğer

Sadece *Annyong* diye fısıldanıyorsa eğer
Yalnızca *Annyong* diye bağırılıyorsa eğer

*

Başlangıçta akış halinde bir yokluk vardı.

Ne güç ne de ağırlık olan o şey
Madde olmayanın maddeyle arasındaki sınırı aşarak
10 üzeri -43 (10^{-43}) saniyelik bir ânı kat edip infilak eden
Olasılıksal an

Sonrasında biz buraya kadar geldik
Sonsuz sınırsız birbirinden uzaklaşarak
Ebediyen dönerek
Yanarak
Soğuyarak
Yutularak

Genişleyen evren, bir eşiğe ulaştığında
Yeniden büzülüp tek bir noktaya dönüşecek der bazıları
Akış halindeki yokluğa geri döneceğini
Yeniden eşiği aşarak infilak edeceği olasılıksal an gelecek derler

*

Annyong,
Görüşüp ayrılan biz

Annyong,
Hiç görüşmemiş, hiç ayrılmamış biz

*

Başlangıç da
Son da olmaksızın
Kanatlarını açıp kapayarak uçan bir kelebek gibi

Bizim içinden geçtiğimiz bu şeyin
Kaçıncı kez sıkışıp genişleyen bir evren olduğunu
Bilmemiz mümkün değil

*

Annyong. (fısıldayarak)
Annyong. (bağırarak)

Anadilimdeki *Annyong* (Selam)

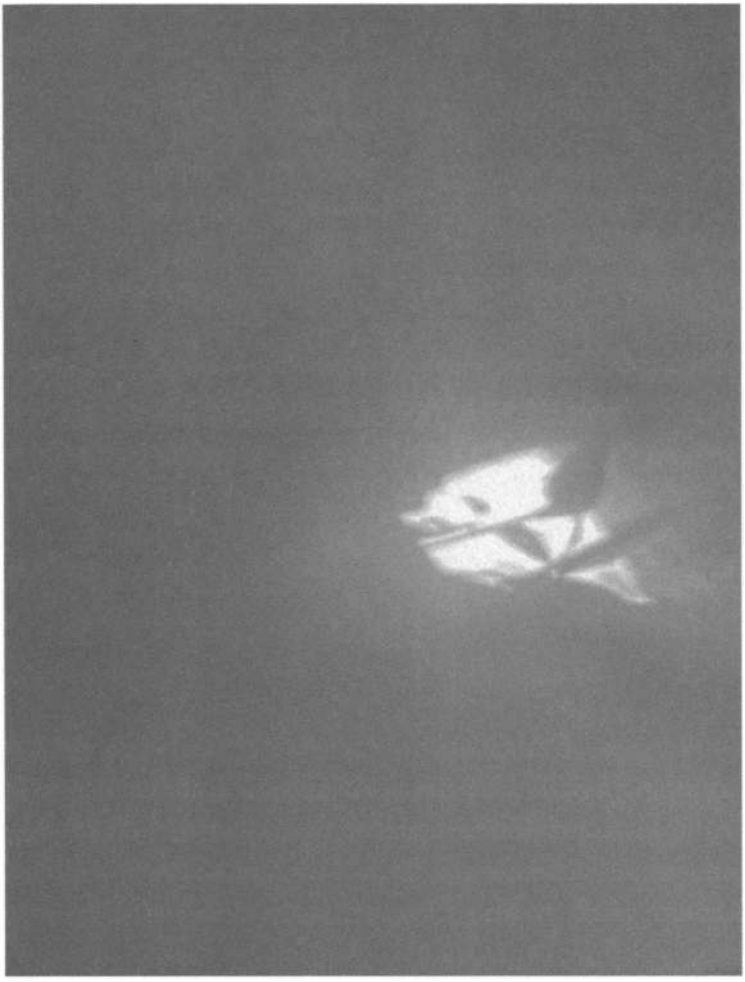
Hem ilk hem de son selamdır

MİNİCİK KAR TANESİ

Minicik kar tanesi, sen
Dans eder gibi
Ağır ağır dans ederek geldin ya,
Yüzüme doğru

Öbür kar taneleri gibi dikey düşmeyip
Nedense yüzüme doğru kanatlarını açtın

Ardından nereye gidiverdin?
Seni tekrar göremedim.

KUZEYE BAKAN BAHÇE

Üç yıl önce, baharda, on beş *pyeong*'luk bir arsada on *pyeong*luk bir ev satın aldım. Kırk sekiz yaşımda, kendi üzerime tapulu ilk ev. Sakin bir sokakta yer alması, çevresinde güneşi engelleyen yüksek binaların bulunmayışı, tek katlı müstakil bir ev olması hoşuma gitmişti. Her şeyden önemlisi, bahçe kapısından içeri adımımı attığım an, sanki başka küçük bir dünyaya girmişim gibi hissettiren, tarif edilemez derecede dingin havasından hoşlanmıştım.

Yazın kalan borcumu ödedikten sonra evde asgari ölçüde tadilat yaptırdım. Çatıyı, duvarları ve kolonları olduğu gibi bırakıp yalnızca dışarıdaki tuvaleti içeri aldırdım. Mutfağı, bir uçağın mutfağı gibi küçücük tasarladım. Evin genişliğine uydurmak için kitaplarımın yarısını çoktan elden çıkarmış olsam da geriye kalanları yerleştirmek için alan fazlasıyla yetersizdi çünkü. Bahçe kapısını açarak girip çıkmak için ayrılan yaklaşık bir *pyeong*luk alan dışında, avlu aşağı yukarı dört *pyeong* kadardı ve evin gün ışığı almasını sağlamak için çiçek tarhının kuzey duvarına bitişik olması gerekiyordu. Genişliği yüz seksen, derinliği kırk santimetre olan uzun dikdörtgen bir alana toprak doldurup tuğlalarla yarım karış yüksekliğinde bir set örmek, bahçenin temel yapısını oluşturdu.

* 1 *Pyeong* 3.3058 metrekaredir. 15 *pyeong* yaklaşık 50 metrekare, 10 *pyeong* ise 33 metrekarenin üzerindedir. (Ç.N.)

♠

Bahar gelince ne diksem ki?

Böyle düşünerek kışı geçirirken aklıma en sık gelen şey leylak kokusu oldu. Üniversite yıllarımda okulun batı kapısının civarındaki bir sokaktan geçerken, bir evin duvarından taşan leylak kokusuna şaşırıp durakladığım anıyı hatırladığım için. Suyuri'deki evimizin avlusuna dikilmiş olan ağustos zambakları da en az leylaklar kadar sık aklıma gelirdi. Ağustos sonlarında beyaz çiçeklerinin açtığını her gördüğümde, demek sonbahar yaklaşıyor, diye düşünürdüm. Bahçe kapısının iç taraflarına annemin çiçek tohumları serpmesiyle her ilkbaharın sonlarında açan iri şakayık çiçekleri de, manolya ağacının gölgesine sedir koyduğumuz günler de, hurma ağacına bakarak olgun hurmaları tek tek saydığım anılar da zihnimde canlanırdı.

Eğer mutlaka tek bir meyve ağacı dikebilseydim, hangisi iyi olurdu diye hayal ettim. Kayısı mı? Erik mi? Ayva mı? Peki ya dallarını sonsuzca uzatan bir asma nasıl olur? Meyve vermese de gül ya da acemborusu çiçeği?

♠

Nihayet bahar geldiğinde, bir tavsiye üzerine çok genç görünen bir peyzaj mimarıyla tanıştım. Hayatı boyunca şehirde yaşamış biri olarak ağaçları usulünce dikebileceğime dair kendime güvenim yoktu. Eve gelen peyzaj mimarıyla – Bu kadar küçük bir alanla ilk kez karşılaşıyorum, demişti– bir saat sohbet ettikten sonra mütevazı bir liste hazırladık:

Bayan Kim Leylağı.

Akçaağaç.

Kartopu çalısı.

Ağustos zambakları, hostalar ve yılan sakalı.

Peyzaj mimarının kendi bahçesinin bir köşesinde olduğunu söylediği küçük bir akçaağacı söküp getirerek çiçek tarhının tam ortasına dikmek, onun iki yanına uygun aralıklarla çalı türlerinden Bayan Kim leylağıyla kartopu çalısı dikmek, aralarda kalan boşluklarıysa kısa boylu hostalar, ağustos zambakları ve yılan sakalıyla kaplayarak toprağı örtmekti plan.

Bu planın temelini oluşturan en önemli koşul, bahçenin kuzeye bakıyor olmasıydı. Peyzaj mimarı, dikmek istediğim kayısı ve ayva ağacının, şakayık, acemborusu ve güllerin hepsinin bol güneş istediğini söyleyerek beni vazgeçirdi.

"Onları dikebilmek için avlu daha geniş olmalı. Hem o tür ağaçlar avlunun ortasında güçlü gün ışığı almalı."

♠

Birkaç hafta sonra peyzaj mimarı bitkileri getirdi. Kürekle çiçek tarhındaki toprağı derinlemesine kazıp, köklerin zarar görmeyeceği şekilde dikkatle dikip büyük bir sulama bidonuyla bolca suladıktan sonra "Suyu bol bol çekiyor toprak. Bu çok iyi," dedi ve ileride nasıl bakmam gerektiğini anlattı.

"Ne kadar küçük olursa olsun, bahçe bahçedir ve çok emek ister."

Gülerek böyle uyardı.

"Bu yavrular gölgede de iyi büyür ama her ihtimale karşı sağlıklı büyümeleri için ayna kullanmanız daha iyi olur."

"Ayna mı?"

Ben şaşırıp böyle sorunca açıklama yaptı:

"Güneye düşen gün ışığını vermek için. Yansıtarak... Buraya tüm gün gün ışığı girmiyor ya."

♠

Güneye düşen gün ışığını vermek için.

Bu sözleri duyunca o gece açıları ayarlanabilen üç tane masa üstü ayna sipariş ettim.

Buraya tüm gün gün ışığı girmiyor ya.

Aynaları uygun açılarla yatırıp gün ışığını toplayıp ağaçlara yansıtarak yaklaşık bir yıl geçirdikten sonra aynı aynadan üç tane daha sipariş ettim. Bu baharda ilaveten iki tane daha ve toplam sekiz ayna oldu.

♠

Gün ışığının ne olduğunu tam olarak bilmiyormuşum, bu bahçeye sahip olana kadar.

Yirmili yaşlarımın sonuna kadar müstakil evde yaşamasına yaşadım ama en çok vakit geçirdiğim Suyuri'deki evimizde benim odam hem kuzeye bakıyordu hem de güneye bakan salonun önünü avlunun tam karşısındaki iki katlı bir ev kapattığı için güneşin hareketlerini doğru düzgün gözlemleme fırsatım olmamıştı.

O evden ayrıldıktan sonra sık sık, on parmakla sayılamayacak kadar çok, büyüklü küçüklü apartman dairelerine taşındım (1.'den 9. kata kadar, –6. kat hariç– hepsinde yaşadım, yorgun olduğum günler asansöre bindiğimde hangi kata basmam gerektiğini karıştırdığım bile olurdu). Bu tür evlerde güneş ışığı güneydoğu ya da kuzeybatıya bakan pencereden

girerek, balkonun, salonun ya da odaların bir köşesine mahcup bir edayla ilişmişken ânında sert beton duvarların arkasında kaybolan, hiç tamamlanamayan bir ziyareti sürekli tekrarlayan, misafir gibi bir varlıktı.

♠

Artık güneş ışığı hakkında az da olsa bir şeyler bildiğimi söyleyebilirim.

Köşeli bir C harfi biçiminde inşa edilmiş bu evin doğuya bakan penceresi yok. Ama iç avluya bakan küçük çalışma odasında var. Güneş ışığı önce o küçük doğu penceresini, ardından kararlı adımlarla bahçe kapısının iç tarafını, sonra da mutfak penceresini aydınlatır. Tam tepeye yaklaşırken güneşin eğik açıyla gönderdiği ışıklar sonunda ahşap zemini doldurduğunda, o kararlı hız karşısında hep şaşkınlığa kapılırım.

♠

Ağaçlara güneş ışığı vereceğim günlerde, o hıza ayak uydurabilmek için günüm bir telaş içinde geçer.

Tüm ağaçların gün ışığını eşit alabilmeleri için sekiz aynanın açılarını ve konumunu yaklaşık on beş dakikada bir değiştirmem gerekir. Böylece yerkürenin kendi ekseni etrafında dönme hızını öğrenmiş oldum.

Yine aynı şekilde yerkürenin güneş etrafındaki dönüş hızını da doğal olarak hisseder hale geldim. Mevsimlere göre güneş ışığının açısı değiştiğinden aynaların konumunu hemen hemen üç günde bir azıcık da olsa değiştirmek gerekir.

♠

Aynalarla güneş ışığını yakalayıp ağaçlara yansıtınca, kuzeydeki beyaz duvarda ışıktan bir pencere oluşur. Yaprakların

ve dalların gölgeleri, o pencerenin içinde kabartma resimleri andıran biçimler oluşturur.

Güneş ışığı yaprakların arasından geçerken ortaya çıkan saydam bir ela rengi vardır. Onu her gördüğümde özgün ve özel bir duyguya kapılırım. Bitkilerle birlikte var olmuş insanın genlerine kazındığını düşündüğüm, neredeyse insanın özüne aitmiş gibi duyumsanan bir sevinç. O sevincin büyüsüne kapılarak her on beş dakikada bir kalemi bırakır avluya çıkıp aynaların konumunu değiştiririm. Yansıtılacak ışık kalmayıncaya dek bu işi tekrarlarım.

♠

Güneye düşen gün ışığını vermek için. Yansıtarak.

♠

Böylece benim bahçemde ışık olur.

O ışıkla beslenip büyüyen ağaçlar vardır.

Yaprakları şeffaf ışıltıyla parlar, çiçekleri yavaş yavaş açar.

♠

Son üç yıl boyunca bu işin mizacımı yavaş yavaş kökten değiştirmekte olduğunu hissediyorum. Bu küçük mekânın dinginliği sessizce beni sararken... Her gün, her an, her mevsim değişen ışığın ritmiyle.

2022

BAHÇE GÜNLÜĞÜ

2021

21 Mart

Çiçek tarhı avlunun kuzey tarafında olduğundan ağaçların gün ışığını alabilmeleri için üç ayna yerleştirdim. Tam tepede olan güneş ağır ağır aynadan geçerken pencereyi andıran bir ışık, duvara yansıyor.

22 Mart

Bayan Kim leylaklarının ela renkli yaprakları çıktı. Kore Savaşında görev yapan Amerikalı bir askerin bir çalıyı Kore'den götürüp (muhtemelen) kader bağı olduğunu tahmin ettiğim Koreli bir kadının adından esinlenerek çalıya bu adı verdiği ve literatüre de "Bayan Kim Leylağı" olarak geçtiği söylenir. Yani Kore'ye özgü bu yerli leylak bir ağaç değil bir çalı türüdür.

Geçen hafta saksıda bonsai kirazla yaban mersini aldım, kiraz çiçekleri şimdi açıyor, yaban mersini de tomurcuklandı.

Hostalar arsızca büyüyor. Kış boyunca sanki kuruyup ölmüş gibi görünüyorken yeniden dirilircesine toprağı yararak güçlü biçimde yükseldiler ve şimdi inadından vazgeçer gibi yavaş yavaş yapraklarını açıyorlar.

23 Mart

Geçen yılın mayısında leylak, kartopu çalısı, ağustos zambağı ve yılan sakalını çiçek tarhına dikmiş, haziranda da küçük akçaağaç fidanını dikip, büyük çiçekli kelebek çalısını saksısıyla almıştım. Şükür ki bu bitkiler tüm yaz, elli dört gün sürerek kayıtlara geçen Muson yağmurlarına direndiler ve hayatta kaldılar.

24 Mart

Üç boş saksıya yabani çiçek tohumu ekmiştim ve üç gün sonra filizlenerek iki hafta içinde epey büyüdüler. Tohum listesini yazar K'nin arkadaşı –bahçıvanlıkla uğraşan– yazıvermişti. Hepsi filizlenir mi ki, diye düşünerek bir paketin içindeki karışık, yüzden fazla tohumu olduğu gibi saksılara serpmiştim ve şimdi hepsi çok sıkışık filizlendiği için endişeleniyorum.

Listedeki yirmi çeşit tohumdan hangilerinin tuttuğunu ancak çiçek açtığı zaman anlayabileceğim.

25 Mart

Yaban mersini çiçeklerinin tomurcukları yalnızca güneş alan alt dallarda kabardığı için bugün aynanın açısını yukarı doğru ayarladım. Her gün, her an ışık değişiyor.

29 Mart

Akçaağaç, insanı duygulandıracak kadar güzel büyümekte. İki yanında dikili çalılara kıyasla daha küçük ve narindi ama bu yıl biraz daha boy attı. Elbette cılızlığı hâlâ devam ediyor. Ama on yıl kadar geçince saçaklara değecek kadar büyüyüp kalınlaşacak. Bu ihtimali daha tohumken içinde taşıyan ağaç, ölmezse şayet, hayatta kalırsa şayet, eninde sonunda gürleşecek.

30 Mart

Hosta çiçeğiyle aynı aileden olsa da ağustos zambaklarının yaprakları çok daha narin. Hem tomurcuklanma dönemleri farklı hem de yapraklanma biçimleri. Çok daha yumuşak. Açma hızı da biçimi de dingin ve sakin.

Elbette hostaların vurdumduymaz canlılığını da seviyorum.

1 Nisan

Bahçede daha fazla güneş ışığı gerekiyor gibi geldiğinden üç ayna daha satın aldım. Sabah 9'dan öğleden sonra 3'e kadar aynalarla yakalanabilecek açılardan güneş ışığı geliyor, bu yüzden aynaların yerini saatte üç dört defa değiştireyim diye yoğun şekilde koşuşturup duruyorum. Saat 3 olup da daha fazla gün ışığı gelmez olunca gölgenin düştüğü bahçeyi sessizce izliyorum. (Ayna) güneş alan bahçe, aşırı güzel olduğundan göğsümde tatlı bir sızı hissettiğim bile oluyor.

Tohumlarını ektiğim yabani çiçekler biraz daha büyüdü. Şaşırtıcı olansa bir yıl önce tamamen kuruyup öldüğünü düşündüğüm eğrelti otunun canlanarak fırçayı andıran yapraklarını sürmüş olması.

2 Nisan

Havanın kapalı, gün ışığının soluk olduğu günler aynadaki ışık da soluklaşıyor. Duvarda tam dörtgen şeklini oluşturamıyor, adeta bir haleye, ağaçların ruhuna benziyor.

Hava durumuna göre yarın yağmur yağacakmış.

3 Nisan

Ağustos zambaklarının yaprakları harika bir güzellikte yuvarlak hale geldi. Akçaağaç yaprakları daha da büyüdü. Bayan Kim leylaklarının yaprakları da. (Yine de hâlâ küçük yaprakları.)

4 Nisan

Kartopu çalısıyla akçaağaç sanki yarışır gibi boy atıyorlar. Dün gece kartopu çalısı biraz daha uzamıştı. Bitkiler gündüz güneş ışığını alıp gece büyüyor herhalde. (Çocuklar gibi.)

6 Nisan

Yaban mersini çiçek açtı.
Leylak da yakında açacak gibi.

8 Nisan

Aynadaki ışığı kullanmanın başka bir yolunu buldum. Aynanın yansıttığı ışığı bir kez daha yansıtmak. Işık yaprakların üzerinden eğik olarak geçtiğinde mutlu oluyorum ki bu duygu, bitkilerle birlikte yaşamaya uyum sağlayarak evrimleşen insan doğası herhalde.

12 Nisan

Su içerken avludaki ağaçları seyrediyorum.
Bahar geleli çok olmadığı halde şimdiden yaza ilerliyorlar.

17 Nisan

İki gün aradan sonra bahçeyi detaylıca inceleyince çiçeklerin açtığını gördüm. Yuvarlak yaban mersini çiçeği, tıpatıp meyvesine benziyor. Leylaklar beyaz renkte. Enteresan olan, geçen yıl tamamen kuruyup öleceğini sandığım Solomon mührü yabani çiçek tohumlarıyla birlikte yeniden filizlendi. Eğrelti otu da böyle yeniden canlanarak beni şaşırtmıştı. Toprağın üstünde tamamen ölmüş gibi görünse bile kökleri canlıysa bitkilerin yeniden hayat bulabileceğini öğrenmiş oldum.

18 Nisan

Kartopu çalısının dalları kuşa benziyor. Uçup yükselecek gibiler.

Leylaklar ise... Neden sürekli beyaz çiçek açıyor acaba? Geçen yıl kesinlikle açık mor renkteydiler... Güneş ışığı yetersiz mi kaldı ki?

Ağustos zambakları çoğaldı. Yaprakları yuvarlak ve güzel. On bir yaşımdan yirmi yedi yaşıma kadar yaşadığım evde ağustos ve eylül aylarında açtıklarını hatırladığım için dikmiştim. Geçen yıl çiçeklenmemişti, bu yıl nasıl olacak acaba?

Bahçeyi büyütemeyeceğime göre lego oyuncaklar gibi küçüldüğümü hayal ettim. O zaman burası gür bir orman olur değil mi, baskın, ezici.

23 Nisan

1. Leylaklara hafif bir mor renk geldi ama geçen yılki gibi koyu değil. Renginin açılmasının sebebini araştırsam iyi olacak.

2. Ben duvara aynadan ışık yansıtmayınca akçaağaç kendi kendine avlunun ortasına doğru eğildi.

3. Yaban mersininin beyaz çiçeklerine mor bir ton karışıyor.

4. Eğrelti otu yine küçük yapraklar sürüyor. "Kökünden sökmek lazım" sözünü böylece anlamış oldum. Köklerde güç var.

24 Nisan

Dün bahçe kapısını açıp içeri girince önce bahçeye baktım ve ağaçların zorlandıklarını hissettim. Sıcaklıklar aniden yükseldiği için su yetersiz kalmış olmalı. Aceleyle su verdim, akşam tekrar bakınca bitap düşen yapraklara can gelmeye başlamış gibiydi. Önümüzdeki bir hafta boyunca hava durumunda yağmur haberi yok. Yani üç günde bir sulasam iyi olacak.

25 Nisan

Çatıda sarı bir çiçek açtı.

2019 yılında da o çiçek açmıştı ama benim endişelendiğimi gören marangoz kökünden sökmeye gerek olmadığını söylemişti. Kocaman büyüyen otları sökmek gerekir ama böyle küçük bir şey zarar vermez demişti.

26 Nisan

Yedi yıldır yazmakta olduğum romanı tamamladım.

USB'yi kot pantolonumun cebine koydum ve bütün akşam sürekli yürüdüm.

3 Mayıs

Kartopu çalısının dallarında henüz çiçekler belirmedi. Oysa başka yerlerdeki kartopu çalıları çiçek açmış. Çiçeklenme zamanını araştırınca, çiçek sapının çoktan çıkmış olması gerektiğini öğrendim. (Buda'nın Doğum Günü zamanında en görkemli haline ulaştığı için Korecede "Buda Başı çiçeği" adı verilmiş.) Belki de bu yıl çiçek açmayı planlamıyor ya da yalnızca çok gecikiyordur. Hangisi olursa olsun sağlıklı ve gür olduğu için bununla yetinip, içimden "Nasıl istersen öyle yap", dedim. (Elbette söylediklerimin ağaç için hiçbir anlamı olmayabilir.)

11 Mayıs

Kartopu çalısının dallarının narin uçlarında yaprak bitleri çıktığı için o kısımları kestim. Büyüme noktası kesildiğinden, artık boy atabilmesi için başka bir dalın büyümesi gerekecek. Bu vesileyle araştırınca, kartopu çalısının yalnızca iki yıllık çiçek saplarında çiçek açtığını öğrendim. Yani bu ağaç muhtemelen bu yıl üç yaşında. Çiçek açmayı seneye bırak, bu yıl sağlıklı büyü.

25 Mayıs

Geçen yıl çiçek açmayan hosta çiçeğinde tam dört çiçek sapı büyüyor.

Kartopu çalısının dallarındaki Korecede "peri böceği*" gibi güzel bir adı olan ama bir o kadar da ürkütücü görünen beyaz zararlıları ıslak mendille özenle temizledim. (Neyse ki yaprak bitleri kadar tehlikeli ve zararlı olmadığı için dalları korumanın mümkün olduğu söyleniyor.) Bunu yaptığım sırada, az kalsın örümcek ağına yakalanacakken kaçıp kurtulan bir sinek gördüm. Kartopu çalısı, akçaağaç ve leylak, daha fazla güneş ışığı alabilmek için birbirlerinin alanına girerek mücadele ediyorlar.

* Bilimsel adı: *Metcalfa pruinosa*

31 Mayıs

Kartopu çalısı çok güçlü bir biçimde yana doğru yayılıp akçaağaç yapraklarını örtmeye başladığı için sicimle dallarını biraz toparlayıverdim.

Güneş ışığı çok güzel, gökyüzü masmavi.

3 Haziran

Yaban mersini yaprakları o kadar gürleşti ki hem akçaağacı gölgelediği hem de meyve bile vermediği için dallarını biraz seyrelttim. Budamayı daha mı fazla yapmak gerekir acaba? Kendimi biraz daha cesur hissettiğimde tekrar budayacağım.

5 Haziran

Az önce bir serçe iki saksı arasında yürürken çatıya doğru uçup kayboluverdi. Fare sanıp telaşlanarak gözlüğümü taktım ama muhteşem güzellikte bir kuştu. Birkaç gün önce de bahçeye bir kelebek geldi.

6 Haziran

Öğlenleri güneş giderek daha da yükseldiği için aynanın yerini sürekli değiştirmek gerekiyor. İki gün beklese sorun olmuyor ama daha fazla zaman geçince ayna, işlevini yerine getiremiyor. Dünya hem kendisinin hem de güneşin etrafında, düşündüğünden daha hızlı dönüyor.

Bir bitki yetiştirirken yalnızca onun güzelce büyümesini diliyorum. Benimle etkileşime girmesini beklemiyorum. Ne bir şaka ne bir espri ne teşekkür ne de sıcak sözlere gerek var. Bir tek o iyi olsun yeter.

7 Haziran

Hostalar çiçek açıyor. Bu zarif çiçekler sayesinde kelebekler ve arılar geliyor.

Kartopu çalısı yatık biçimde büyümesin diye sicimle bir kez daha bağlarken yağmur damlaları düşmeye başladı ve bembeyaz pamuğu andıran bir peri böceğinin yaban mersini yaprağının üzerinde sürünürkenki şaşırtıcı ve ürkütücü halini gördüm. Hemen yakalayıp poşete koydum... Ah, neden "peri böceği" dendiğini galiba şimdi anlıyorum. Kesinlikle bir böcek gibi görünmüyor. Ne bir canlı gibi ne de bu dünyaya aitmiş gibi görünüyor. Ama buna rağmen sürünerek bitkileri yiyor!

10 Haziran

Dört tane peri böceği gördüm ve ıslak mendille bitkinin yapraklarını sildim. Beyaz duvarda kamufle olmuş bir tanesini daha gördüm ama tam yakalayacakken aniden uçup gitti. Demek ki peri böcekleri uçabiliyor!

11 Haziran

Akçaağaçtan daha hızlı büyüyen, tüm gücüyle ve tereddütsüz bir şekilde akçaağacın yapraklarını örtecek şekilde dallarını uzatan kartopu çalısını ve leylağı gördükçe içimden akçaağacı korumak geliyor. Sınıftaki en içine kapanık çocuğu koruyup gözeten sınıf öğretmeni gibi.

12 Haziran

Hostanın bir çiçeği tamamen açtı.

Çatıya konan iki serçe avluya inip akçaağacın dallarına kondu ve tekrar uçup gitti. Yaban mersini saksısının yanında da birkaç adım dolaştılar. Kuşların burayı girilebilir, güvenli olarak görmesi nedense beni gururlandırdı. Çatıdan bir ses geldiğinde, önce o taraftan ses gelmesi mümkün değil diye şaşkınlıkla başımı kaldırdım. Dolu mu, yoksa taş falan mı diye düşündüm ama saçak oluğundan aniden güzel bir kuş başını çıkardı. Ses çıkarırsam kaçar diye kılımı bile kıpırdatmadan sessizce onu izledim.

20 Haziran

Büyük çiçekli kelebek (Abelya) çalısında çiçekler açtı. Aslında mayısta açan bir çiçek ama ancak şimdi açtığına bakılırsa sanırım bahçede gerçekten de güneş ışığı yetersiz. Vişneler olmadan ham kaldı, yaban mersiniyse tek bir meyve bile vermedi. Ağaçların listesini belirlediğimizde peyzaj mimarı, "Meyve ağaçları olmaz. Avlu kuzeye bakıyor" derken çok haklıymış. Yine de çiçek açmalarına şükür.

22 Haziran

Kartopu çalısının yapraklarında, beyaz boya serpilmiş gibi lekeler oluştu. Acaba ne? Birkaç gün ilgilenemediğim için, yine peri böcekleri dadanmış olabilir, diye kontrol ederken fark ettim.

Peyzaj mimarına fotoğrafını gönderince, bunun bitki akarı olduğunu söyledi. Böcek ilacı sıkın dedi. Aksi halde yaprakların kuruyacağını da belirtti. Anlaşılan kartopu çalısı hızlı büyüyen ama böceklerin de çok zarar verdiği bir bitki.

23 Haziran

Dün eczaneden, insana daha az zararlı olduğu ve evcil hayvanlara da kullanılabildiği söylenen zehir oranı düşük bir böcek ilacı alıp kartopu çalısının yapraklarının arkalarına sıktım. Hem yüzüme maske, ellerime lastik eldiven taktım, hem de çizme giyerek kendi çapımda hazırlandım ama tecrübesizliğimden doğru düzgün beceremeyerek ilacı saçlarıma da alnıma da bulaştırdım. Daha da önemlisi, doğru yapıp yapmadığımdan şüphe duydum ve bu da içime dert oldu. Ağacın iç kısımlarında çoktan akarların kurutup kavurduğu pek çok yaprağın yere döküldüğünü, dallarda kalan yapraklarınsa elimi değer değmez hızla düştüğünü görünce bunun basit bir sorun olmadığını anladım. Peyzaj mimarının "Akar mevsimi ya, şu an ben de akarlarla mücadele ediyorum," demesinin sebebini de. Duş aldıktan sonra ilacı sıkarken giydiğim tüm kıyafetleri yıkadım ve randevuma geç kalmayacak saatte evden çıktım.

Akşama doğru sağanak yağmur yağdığında, böcek ilacının tamamen akıp toprağı da ıslatmış olacağını düşündüm ve akarların tamamen yok olacağı umuduyla sevindim. Ancak sabah avluya çıktığımda, orada bulunan birçok örümceğin hepsinin kaybolduğunu gördüm. Küçük sinekler de tespih böcekleri de karıncalar da yok olmuştu. İçimde ürpertici ve korkunç bir his... Hüzünlü bir yalnızlık hissi.

25 Haziran

Kartopu çalısının yaprakları, o gür yaz yaprakları, akarların verdiği zarar yüzünden bahar başlangıcındaki gibi seyreldi. Benim acemice sıktığım böcek ilacı, kalan yapraklarda da izler bıraktı. Acaba hayatta kalabilecek mi, yeniden gürleşebilecek mi? Bahçe hâlâ tek bir böcek bile olmaksızın sessiz.

Bu arada akçaağaç ve leylak epey büyüdü. Kartopu çalısı ise zar zor hayatta. Nereye kadar uzamaya niyetli olduğu belirsiz büyük çiçekli kelebek (abelya) çalısının bir dalı güneşte parlıyor.

Artık 32 derece bile bana serin gibi geliyor.

(Böyle yazdıktan sonra kontrol ettim; 34 dereceymiş.)

22 Ağustos

Akarların ne durumda olduklarını unutmadan yazsam iyi olacak.

Akarların saldırdığı kartopu çalısının yaprakları tamamen kuruyup dökülmeden önce (yaprakların hepsi tek seferde dökülürse ağacın öldüğü söylenir) bütün yaprakların arkasına yeniden tek tek böcek ilacı sıktım. Hayatta kalan birkaç akar, ilaçladığım kartopu çalısından ayrılıp yaban mersini ve bonsai vişne saksılarına geçmiş olmalı; zira uğramadığım birkaç günde onların yaprakları da kahverengiye dönmüş ve kupkuru olmuş. Ne yapacağımı bilemeyince öncelikle iki saksıyı kapının dışına bıraktım. 75 litrelik iki çöp poşeti alıp gece içine koymak için baktığımda saksılar ortadan kaybolmuştu. Geri dönüşüm çöpü sanıp belediyenin temizlik görevlileri götürmüş olmalı.

Böylece avluda biraz yer açıldı. Ufacık bir ekosistemde salgın hastalık ve karantina-mücadele sürecini yaşadım sayılır. Artık yeni saksılar almak istemiyorum. En azından var olan bitkileri iyi yetiştirebilmek istiyorum.

24 Ağustos

Ağustos zambakları bu yıl da çiçek açmadı.

Aynadan ışığı yansıtırken ağustos zambaklarına da hep özen gösterdim ama demek ki yeterli olmamış.

5 Eylül

Kitap çıktığı için birkaç gün bahçeyle ilgilenecek zamanım olmadı.

Yayınevleri kenti Paju'ya gitmek için taksi beklediğim kısa süre boyunca şöyle bir göz attım, akçaağacın beş yaprağı kızarmıştı.

13 Ekim

Sonbaharda güneşin açısının her gün nasıl değiştiğini öğreniyorum. Ona uyarak aynaların açısını da azar azar değiştiriyorum.

6 Kasım

Tüm ağaç yaprakları farklı renklere büründü.

15 Kasım

Ekimden beri ne yaparsam yapayım güneşin açısı aynaya denk gelmediği için ağaçlar hep gölgede kaldı. Güneş giderek daha da alçak ve uzunca içeri süzülürken kasım ayına girdiğimizde cama yansıyıp ağaçların alt kısımlarına ulaşmaya başladı. Geçen şubat ayını düşünüyorum, o zamanlar güneş ışığı daha derin bir açıyla uzanarak salonun ahşap zeminine kadar giriyordu ve camdan yansıyan ışık çiçek tarhının tamamını aydınlatıyordu.

18 Aralık

Küçük evimin manzarasında dış dünya yok. İç avlunun verdiği huzur. İçsel bir manzarayı andıran avlu.

Ne yoldan geçen yayalar var ne bir sokak ne de rastlantı anları.

Bunu unutmamak için sık sık bahçe kapısından dışarı çıkmak gerekiyor.

Ne var ki bu içine kapanık evde bile dış dünyaya açılan bir taraf var. Avludaki gökyüzü. O gökyüzünden yağan karı uzun süre izledim.

19 Aralık

Çatıdaki kiremitlerde biriken karın güneş ışığıyla eriyip oluklardan aşağı akışını dinliyorum.

Müzik gibi.

2022

12 Nisan

Yeni yıla girdikten sonra bahçe günlüğüne ilk defa yazıyorum.

Birkaç gün önce akçaağacı kaplayan yüzden fazla yaprak bitine tek tek çevre dostu bir böcek ilacı sıktım, yine de acaba gözümden kaçan bir yaprak biti kalmış mıdır, bu süre içinde bütün ağaçlar yeniden yaprak bitleriyle kaplanmış olabilir mi diye endişeleniyordum. En kötü ihtimali düşünerek eczaneden bir böcek ilacı daha aldım ve uzun bir aradan sonra bahçeye girdim. Hayretler içinde kaldım, hepsi sapasağlamdı. Bütün ağaçlar sessizce yaprak sürmüştü.

21 Nisan

Ufacık bir ev.

Büyüyen ağaçlar.

19 Mayıs

Bu süre zarfında yaprak bitiyle kaplanan kartopu çalısının iki dalını kesip attım ve yalnızca birkaç bit kalan dala böcek ilacı sıktım. Özellikle narin, yeni yaprakları seçerek onlara eziyet eden bitlerden nefret ediyorum. Kartopu çalısının bu yıl da çiçek açmamasının sebebi hem geçen yıl hem de bu yılki hastalık ve zararlı böcekler gibime geliyor.

29 Temmuz

Bitkilerde yaprak biti ve akar sorununun sebebinin yetersiz su(lama) olduğu gerçeğini öğrendikten sonra onları bol bol suladım.

Bu yaz en çok büyüyen leylak oldu. En fazla üç metreye kadar uzayabildiği söyleniyor, bekleyip göreceğiz.

7 Ekim

Sabah su sayacı kontrol edildi, fosseptik tankı da temizlendi. Bahçe kapısını ardına kadar açıp avluyu süpürürken iki ekip de neredeyse aynı anda geldi ve işleri çabucak bitirip gitti. Fosseptik kapağının üzerinde duran saksıları önceden başka bir yere almıştım. Şimdiki yerleri de pek fena değil gibi bu yüzden kısa bir süre orada mı bıraksam diyorum.

Avluda başımı kaldırıp göğe baktım, yaban kazları ters V şeklinde uçuyordu.

10 Ekim

Evden çıkarken gayriihtiyari "Hemen döneceğim," dedim.

Evim adeta arkadaşım gibi.

2 Kasım

Güneye bakan evler kışın ışık küpü oluyor.

30 Kasım

Donup patlamasın diye çiçek tarhının çeşmesini eski bir paltoyla sararken ellerim dondu. Çeşmenin etrafındaki leylakların ne kadar büyüdüğünü bizzat hissettim.

2 Aralık

Dün annem ilk defa bu eve geldi. Şimdiye kadar pandemi yüzünden merak edip duruyordu, hem evi görmek hem de ödül törenine katılmak bahanesiyle tek başına Seul'e geldi. Yongsan Garı'na onu karşılamaya gittim, kesin ince bir şey giyinip gelir diye düşünerek ona önceden aldığım şişme kabanı, trenden iner inmez peronda giydirdim. Bahçe kapısından avluya adım attığı gibi annem sordu:

"Aman tanrım, bu aynalar da neyin nesi?"

Evin girişindeki ahşap zeminde durup şöyle bir avluya göz attı ve devam etti:

"Senin doğduğun eve ne kadar da benziyor."

"Küçüklüğü mü?"

"Hem küçüklüğü hem avlusu... Kesinlikle aynı hissi veriyor."

Benim ilk anılarım dört yaşımdan itibaren yaşadığımız evle başlar. Ondan önce üç yıl boyunca yaşadığımız ilk ev ne hafızamda ne de herhangi bir fotoğrafta var. Bu eve adım attığım an âşık olmamın sebebini, burada geçirdiğim zamanın kalemle, yazıyla açıklanamayacak tatlı bir huzur yaşatmasının sebebini ancak şimdi mi anlamış oldum acaba?

Annem dışarıdan soğuk rüzgâr giriyor diyerek çay bile yaptırtmadı. (Pencereleri değiştirtmelisin, böyle rüzgâr alan bir evde nasıl yaşanır? İleride imkân bulursan kesinlikle siteden bir daire al. Görüntü kirliliği yapan şu aynaları kaldır. Gazelleri de güzelce süpür.) Üzerimize battaniye örtüp yan yana uzandık, el ele tutuşarak törene gitme vakti gelene kadar sohbet ettik.

2023

20 Mart

Bir gün diğerini aratmayacak şekilde kartopu çalısı yeni yapraklar veriyor.

27 Mart

Bu yıl kartopu çalısı çiçek açıyor!
Bakıp saydım, toplam yedi top çiçek.

Leylak da pek yakında açacak gibi.

30 Mart

Kuzeydeki duvarı tamamen yeşille doldurmak istiyorum diye düşünmüştüm de zaman öyle yapıveriyor.

15 Nisan

Kartopu çalısının çiçekleri büyüleyici... Çalı öyle uzadı ki, benim boyumu aştı.

1 Mayıs

Bahçe kapısını açıp içeri girince dolu dolu leylak kokusu alıyorum.

DAHA FAZLA HAYATA TUTUNDUKTAN SONRA

Daha fazla hayata tutunduktan sonra
Ölmeden önceki o an böyle düşünebilir miyim ki?

Hayata sımsıkı sarıldım.
(Yazarak...)

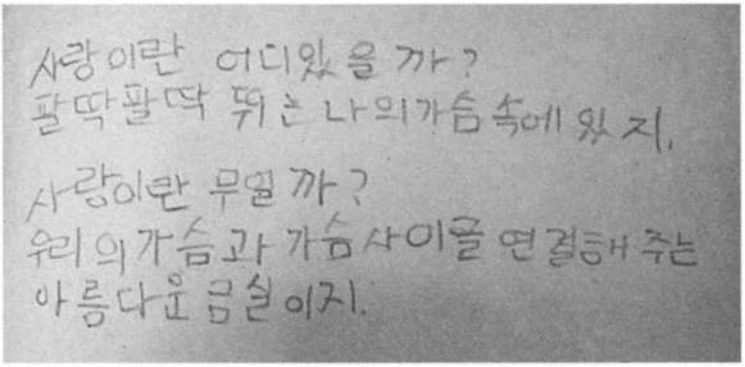
İnsanlarla tanışıp görüştüm.
Çok derinden. Yoğun biçimde.
(Yazarak...)

Yeterince hayata tutundum.
(Yazarak...)

Gün ışığı.
Gün ışığına uzun süre ümitle baktım.

2023

1979 yılında yazdığı el yazısı şiirin resmi

2024 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ HAN KANG'A LAYIK GÖRÜLDÜ.
KANG, NOBEL KAZANAN İLK ASYALI KADIN YAZAR.

2016 ULUSLARARASI BOOKER ÖDÜLLÜ VEJETARYEN
2018 DUBLİN EDEBİYAT ÖDÜLÜ FİNALİSTİ ÇOCUK GELİYOR
2018 ULUSLARARASI BOOKER FİNALİSTİ BEYAZ KİTAP
2023 PRIX MÉDICIS KAZANANI VEDA ETMİYORUM
SEVGİLİNİN SOĞUK ELLERİ, YUNANCA DERSLERİ VE NİCELERİ...

Han Kang'ın metinlerinin odağında makro ve mikro iktidarların özellikle kadınlar ve dolayısıyla tüm toplum üzerinde kurduğu baskı, uyguladığı zulüm var. Bir yandan Kore tarihiyle yüzleşirken öte yandan şiirsel, akıl ve duygu yüklü, temiz ve keskin bir dille dünya okurlarına evrensel bir çağrı yapıyor.

Adeta kış uykusundan uyanır gibi...

BİZİ AYIRAN ŞEYLER SAYMAKLA BİTMİYOR. YİNE DE İNATLA BİRBİRİMİZE BAĞLANMAYA ÇALIŞIYORUZ. IŞIK GİBİ. İP GİBİ.

Varlığından bihaber olduğumuz duyguların kâşifi Han Kang, çocukken yazdığı bir şiirde insanları birbirine bağlayan altın bir ip hayal etmişti. Yıllar sonra, bu benzersiz kitapta o ipin ucundan tutuyor, yaratıcılığın sınırlarını ölçmek için kullanıyor.

Denemeler, şiirler, günlükler ve fotoğraflarla nakşedilmiş bu unutulmaz eser, kapıyı Nobel ödül konuşmasıyla açıyor. Kuzeye bakan küçük bahçesine gün boyunca aynalar yardımıyla ışık taşıyan Kang, aynı ışığı bu kez sözcükler aracılığıyla okurlarına yöneltiyor.

IŞIK VE İP, BİZE KENDİMİZİ VADEDİYOR.

"Zihin açıcı, baştan çıkarıcı bir düşünceler kitabı."
Guardian

"Han Kang her hecesini, dünya dışı bir hayatın sinyalini arayan anten misali umut dolu bir beklentiyle bize çeviriyor, her birimizle doğrudan temas kurmak istiyor."
LitHub

2024 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLLÜ HAN KANG'IN KALEMİNDEN
IŞIK VE İP, GÖKSEL TÜRKÖZÜ ÇEVİRİSİYLE TÜRKÇEDE.

APRIL

9 786256 756212